

BUDŻET OBYWATELSKI

Podstawa prawna:

art. 5a ustawy o samorządzie gminnym, art. 3d ustawy o samorządzie powiatowym, art. 10a ustawy o samorządzie województwa

JAK TO DZIAŁA?

Od strony prawnej budżet obywatelski jest specyficzną formą konsultacji z mieszkańcami, które prowadzone są w celu ustalenia sposobu wydatkowania środków z budżetu samorządu.

Decyzja o zastosowaniu budżetu obywatelskiego należy do rady gminy, powiatu lub sejmiku województwa i podejmowana jest w drodze uchwały określającej wysokość budżetu obywatelskiego i jego zasady.

Na tej podstawie wójt/burmistrz/prezydent (zarząd powiatu lub zarząd województwa) wydaje rozporządzenie, w którym określa szczegółową procedurę i harmonogram realizacji budżetu obywatelskiego.

Nie ma jednolitego wzorca budżetu obywatelskiego, ale powinien on obejmować pięć etapów:

- otwarty dla wszystkich mieszkańców, a czasami także dla organizacji obywatelskich, jednostek pomocniczych i innych podmiotów, nabór pomysłów na projekty albo projektów, które mają być sfinansowane w ramach budżetu obywatelskiego,

- weryfikacja tych pomysłów/projektów przeprowadzana przez samorząd pod względem prawnych, formalnych oraz rzeczowych możliwości realizacji zgłoszonych pomysłów,

- otwarte dla wszystkich mieszkańców głosowanie na pomysły/projekty, które przeszły pozytywnie weryfikację formalną,

- wybór pomysłów/projektów, które otrzymały największą liczbę głosów mieszkańców i zmieściły się w puli środków przeznaczonej na budżet obywatelski w danym roku,

- realizacja wybranych pomysłów/projektów przez samorząd ze środków budżetowych.

Okres od momentu otwarcia możliwości zgłaszania pomysłów, do momentu wyboru tych, które będą realizowane trwa kilka miesięcy (w zależności od liczby mieszkańców i zgłoszonych przez nich pomysłów). Oznacza to, że wybór pomysłów/projektów następuje w jednym roku, a ich realizacja w kolejnym, czyli cały jeden cykl budżetu obywatelskiego rozkłada się na dwa kolejne lata.

NA JAKICH ZASADACH?

Procedurę realizacji budżetu obywatelskiego określa każdy samorząd indywidualnie. Niezależnie od przyjętych rozwiązań, powinna ona uwzględniać co najmniej:

- zasady i sposób składania propozycji pomysłów/projektów do budżetu obywatelskiego,

- sposób i kryteria oceny formalnej zgłoszonych propozycji,

- sposób i warunki głosowania na propozycje, które przeszły ocenę formalną,

- sposób i kryteria wyboru oraz realizacji pomysłów/projektów, które zostały wybrane.

Nie ma także powszechnie przyjętego pułapu środków, o których decydują mieszkańcy. Najczęściej jest to jednak ok. 1% budżetu samorządu, choć zdarzają się przypadki, że jest to 3% a nawet więcej.

KIEDY WARTO STOSOWAĆ?

Budżet obywatelski można stosować w każdym samorządzie, choć zdecydowanie łatwiej przeprowadzić go w mniejszych społecznościach lokalnych. Doświadczenie pokazuje jednak, że może być wykorzystywany zarówno w osiedlach czy dzielnicach, małych gminach wiejskich, dużych miastach, powiatach a nawet w województwach.

Ten mechanizm służy większej otwartości i użyteczności działania samorządu oraz pobudzeniu zainteresowania i aktywizacji mieszkańców. Może przyczyniać się także do większej efektywności wydatkowania pieniędzy publicznych, do budowania wśród mieszkańców poczucia identyfikacji ze społecznością lokalną oraz podniesienia poziomu zaufania mieszkańców do samorządu.